

Інформаційне забезпечення суб'єктів сільського бізнесу на основі використання сучасних інформаційних технологій

Марін Б.М., старший викладач
Уманський національний університет садівництва

Період ринкової трансформації українського сільського господарства характерний, крім іншого, нерозвиненістю ринкової інфраструктури, яка могла б сприяти ефективному веденню господарства та інтенсифікації бізнесової діяльності членів сільських громад. До основних галузей інфраструктури належить сфера інформаційно-консультаційного забезпечення (ІКЗ) сільськогосподарських товаровиробників та інвесторів.

Особливе значення органів і структур ІКЗ серед інших елементів інфраструктури аграрного ринкового середовища обумовлене цілим рядом чинників, до основних з яких належать:

1. Воно стосується дуже великого числа незалежних товаровиробників, для яких виробництво продукції і продаж її на ринку є практично єдиним джерелом існування. Така масовість споживачів послуг системи ІКЗ обумовлена тим, що до їх числа необхідно включати не тільки працівників великих сільськогосподарських підприємств і фермерів у традиційному розумінні цього терміну, а і всіх, хто веде присадибне господарство, вирощуючи на своєму городі та подвір'ї продукцію рослинництва, худобу, птицю для продажу.

2. Ці товаровиробники територіально віддалені від центрів розповсюдження ринкової та науково-технічної інформації (бірж, наукових центрів, дослідних станцій, аграрно-економічних закладів освіти тощо).

3. Незважаючи на наявність принаймні середньої освіти у громадян, що живуть у сільській місцевості, їм часто не вистачає спеціальних знань у галузі застосування новітніх аграрних технологій, які, до того ж, швидкими темпами удосконалюються. У той же час, з розпадом колгоспно-радгоспної системи з її значним потенціалом спеціалістів різного профілю, члени сільських громад залишились практично без можливості отримати необхідну їм пораду на місці.

4. В українському селі відсутні традиції залучення сторонньої допомоги до вирішення своїх виробничих та бізнесових проблем.

Роль інформаційного забезпечення, як головного із чинників сільського підприємництва буде постійно зростати по мірі інтенсифікації та глобалізації економіки України, активізації участі нашої країни у міжнародних економічних організаціях, переходу до світових стандартів ведення бізнесу.

Тому в Україні зараз створюється мережа організацій ІКЗ з метою допомогти підприємцям та іншим членам сільських громад налагодити і підтримувати процес ведення високопродуктивного виробництва продуктів харчування та сировини. Основними методами дорадчої діяльності у відповідності до Закону України "Про сільськогосподарську дорадчу діяльність" [1] є:

— навчання суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність в сільській місцевості, та сільського населення;

- дослідження соціально-економічних проблем сільської місцевості та розробка варіантів їх розв'язання;
- демонстраційні покази форм і методів роботи суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність в сільській місцевості, та сільського населення;
- інформаційне забезпечення суб'єктів господарювання які здійснюють діяльність в сільській місцевості, сільського населення тощо.

Аналіз методів проведення робіт з ІКЗ загалом і наведених у зазначеному Законі методів сільськогосподарського дорадництва зокрема свідчить про те, що для їх ефективної реалізації необхідне застосування новітніх інформаційних та комунікаційних технологій [2].

До сучасних інформаційних технологій (ІТ) забезпечення ІКЗ представників сільського бізнесу можна віднести:

- технологія проектування, побудови і ведення баз даних;
- інтернет-технології;
- програмні комплекси побудови бізнес-планів, ведення бухгалтерського обліку, розв'язування оптимізаційних задач, проведення аналізу господарської діяльності та ринкового середовища;
- системи підтримки прийняття управлінських рішень;
- експертні інформаційні системи.

Для широкого і ефективного застосування вказаних інформаційних засобів дуже важливо, щоб вони дійсно були доведені до рівня технологій, а не носили характер одноразових рішень, реалізованих напівкустарним способом. Сучасний підхід до розробки та впровадження інформаційних технологій передбачає не тільки створення високоякісних інформаційних продуктів високої якості (web-сайти, прикладні комп'ютерні програми, бази даних), а і їх постійна підтримка, оновлення, надання гарантій, навчання користувачів і здійснення ряду інших заходів, що забезпечують ефективність витрат на впровадження ІТ у практику всіх сфер агробізнесу.

Розглянемо основні напрямки застосування ІТ у системі ІКЗ сільського підприємництва.

1. Навчання, передача розрізнених знань, консультування з сучасних проблем розвитку села і сільськогосподарського виробництва.

Для використання потенціалу ІТ при реалізації цього напрямку уже зараз можливе широке застосування:

- систем керування базами даних (СКБД) – для накопичення інформації, необхідної для забезпечення роботи викладачів та консультантів, а також передачі систематизованих даних слухачам та клієнтам;
- програм створення і проведення презентацій – для організації аудіовізуальної підтримки проведення навчань та самостійного отримання знань і навичок слухачами при відсутності викладача (консультанта);
- систем дистанційного навчання (на основі програмних продуктів Moodle, Прометей-4 тощо), які дозволяють університетам, дорадчим службам та консалтинговим фірмам створювати власні віртуальні навчальні програми, насичені методичними, дослідницькими, рекомендаційними та іншими матеріалами.

лами. Такі навчальні курси викладаються на спеціальних сайтах і стають доступними широким верствам потенційних користувачів. Застосування такої ІТ особливо актуальне для сільських підприємств, які часто територіально віддалені від наукових та освітніх центрів.

2. Підвищення ефективності управління виробничою та комерційною діяльністю сільських підприємств.

Застосування ІТ має вирішальне значення для широкого і оперативного впровадження нових методів управління у цій сфері агробізнесу. Складні економіко-математичні методи і методики аналізу, планування, контролю "вкладаються" (інкапсулюються) у програмний продукт і дозволяють легко реалізовувати відповідні алгоритми опрацювання інформації без тривалого отримання сільським підприємцем детальних знань про ці методи і алгоритми.

Дорадчі та консалтингові організації можуть зараз рекомендувати фермерам та іншим сільським підприємствам широкий спектр доступних і надійних інформаційних продуктів для автоматизації управління. У цій сфері перспективним є застосування таких ІТ:

- спеціалізовані інформаційні системи, що охоплюють певну функцію або множину пов'язаних функцій управління підприємством: облік (1С:Підприємство, Дебет Плюс), фінансовий менеджмент (ФінЕксперт, Фінанси без проблем), бізнес-планування (Project Expert 7, БІЗНЕС План М, Business Plan Pro) та інші;

- програмні продукти універсального характеру, потужність яких дозволяє розв'язувати практично всі управлінські задачі малого і середнього бізнесу. До таких продуктів належить, перш за все, пакет MS Office;

- локальні мережі на базі порівняно дешевої технології RadioEthernet, яка дозволяє організовувати комп'ютерну передачу даних на значні віддалі (в межах села, групи сіл чи району) без затрат коштів і часу на прокладання дорогих підземних кабелів. Такі мережі можуть підключатись до Інтернет або слугувати основою функціонування розподілених інформаційних систем чи множини пов'язаних автоматизованих робочих місць (АРМ).

3. Удосконалення управління роботою організацій ІКЗ сільського бізнесу.

Ефективність діяльності системи ІКЗ багато в чому залежить від рівня управління їх діяльністю. У [3] та [4] нами запропоновані технології оперативного управління та планування річних програм роботи дорадчих служб. При цьому використані засоби побудови математичних моделей та їх реалізації у середовищі табличного процесора Excel.

Застосування сучасних ІТ у роботі всіх сфер системи ІКЗ сільського підприємства України дає змогу значно прискорити процес надання інформаційно-консультаційних послуг, підвищити їх науковий рівень, а також оптимізувати діяльність самих дорадницьких організацій.

Список літератури

1. Закон України "Про сільськогосподарську дорадчу діяльність". - Відомості Верховної Ради України від 17.09.2004 - 2004 р., № 38, с.1467, стаття 470

2. Марін Б.М. Застосування інформаційних технологій в системі інформаційно-консультаційного обслуговування сільських громад Черкаської області / Збірник наукових праць Уманського державного аграрного університету. – 2004. – Вип. 58. – С.517-528.

3. Марін Б.М. Математичне моделювання діяльності організацій інформаційно-консультаційного забезпечення сільського господарства регіону / Б.М.Марін // Актуальні проблеми економіки АПК: Колективна монографія [За ред. Д.К. Семенди, О.І. Здоровцова]. – Умань: Видавець «Сочінський».–2009. – С. 299-308.

4. Марін Б.М. Модель планування діяльності дорадчих служб з інформаційно-консультаційного забезпечення сільських громад / Б.М.Марін // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія "Економіка та менеджмент". Випуск 5–6 (22–23). – 2006. – сс. 102–108.